

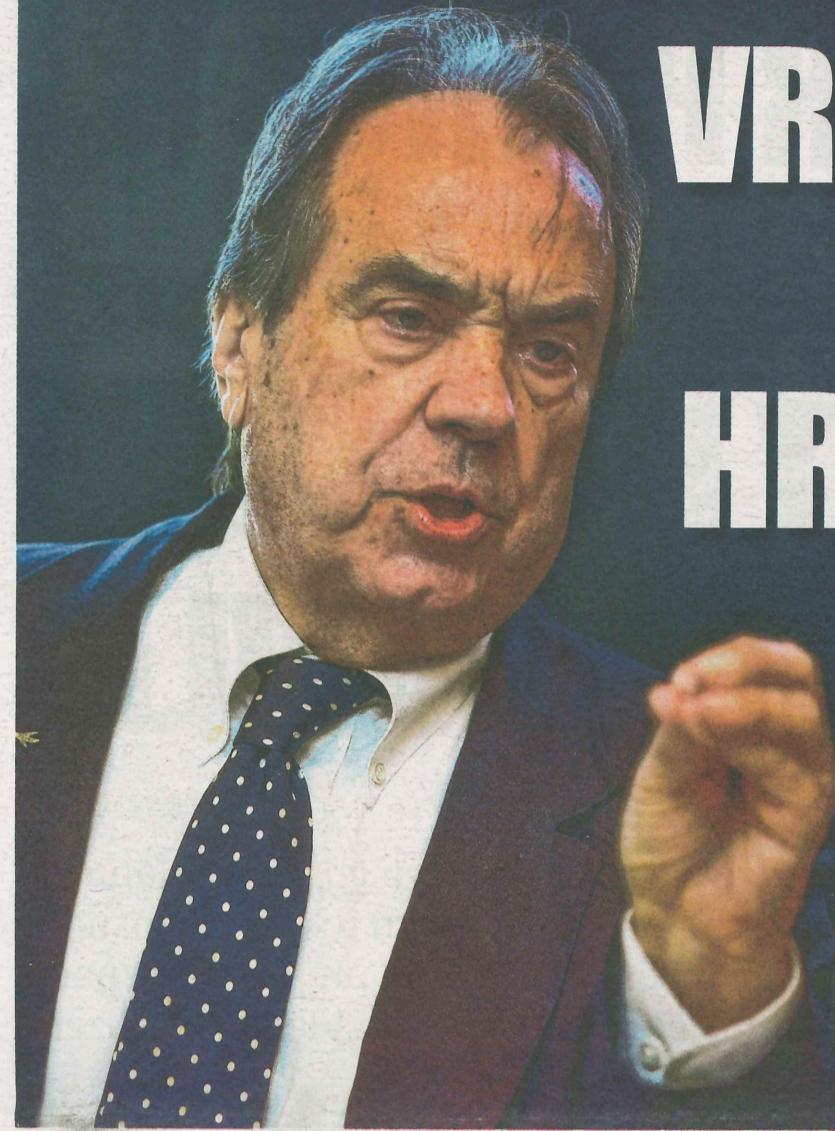
**SLAVKO KULIĆ UMIROVLJENI SVEUČILIŠNI PROFESOR
O DUGOROČNOJ ŠTETI OD MASOVNOG TURIZMA**

VRHNJE OD TURISTA POKUPE DRUGI, A HRVATSKOJ OSTAJU GOMILE SMEĆA

Hrvatska ne može dugoročno podnijeti to što gostiju ima pet puta više od broja stanovnika. Radi se o 20 milijuna turista sa stotinjak milijuna noćenja godišnje. Stoga se naš životni prostor onečistio, a mnogim otocima i dijelovima priobalja ugrožena je budućnost.

BRANKO PODGORNIK

D. KOVACEVIC

Nevolje s Kaštijunom, istarskim centrom za gospodarenje otpadom, gdje se zbog kvarna na postrojenju ovih da na gomilaju tisuće tona neobradenog smeća, pokazuju da turistička sezona Hrvatskoj ne donosi samo koristi. Jedna od posljedica dolaska 20 milijuna gostiju u Hrvatsku svake godine jesu gomile otpada i smeća. U Jadranskom moru i priobalju dosad je završilo više od 16 milijuna tona smeća, prema istraživanju koje je prije desetak godina proveo dr. Slavko Kulic.

- Slučaj Kaštijun pokazuje da nismo dorasli rješavanju problema koje stvara masovni turizam. Ako se orientacija Hrvatske na masovni turizam ne obuzda, današnja generacija ljudi mogla bi ugroziti prirodne i kulturne vrijednosti koje smo naslijedili, upozorava Kulic koji je umirovljeni sveučilišni profesor, član i sudionik brojnih međunarodnih foruma za strateška pitanja te autor više od 70 knjiga i oko 400 radova.

Ekološka ravnoteža

Kaštijun nije iznimka, već postaje pravilo. Spomenut ću Jakuševac, Mariščinu i ostala pretrpana odlagališta otpada diljem jadranske obale, koja se tijekom ljeta ponekad zapale, a stanovnici se gušu od smrda.

- Točno. Hrvatski prostor pripada je najkvalitetnijim prostorima za život na planetu, donedavno. Međutim, usmjerili smo se na masovni turizam kao gospodarsku granu broj jedan. Turizam zapravo nije gospodarstvo, već privid gospodarstva. To je fenomen koji izrasta na prirodnim i sociokulturnim vrijednostima. Turizam nije ono što obično mislimo. Nekoliko dosadašnjih ministara turizma, smatram, također nije razumjelo što je turizam. Oni su doveli do doga da su Hrvatska i njezin prostor preopterećeni živom silom, brojnim vozilima i plovilima. Hrvatska ne može dugoročno podnijeti to što gostiju ima pet puta više od broja stanovnika. Radi se o 20

milijuna turista sa stotinjak milijuna noćenja godišnje. Stoga se naš životni prostor onečistio, a mnogim otocima i dijelovima priobalja ugrožena je budućnost zbog narušene ekološke ravnoteže.

To se rijetko spominje jer su hoteliji, iznajmljivači i političari zaokupljeni zaradom od turizma.

- Problem je puno dublji. Mi gledamo kratkoročne interese, a zanemarujemo dugoročne štete masovnog turizma. Najviše nas zanimaju profiti privatnog sektora i koliko će državni proračun dobiti prihoda od PDV-a, a prešućujemo dugoročne štete. Slična je situacija u cijelom svijetu. Čovjek je postao organizirani onečišćivač koji se služi filozofijom materijalizma. Iz godine u godinu ljudi proizvode sve više stvari sa sve kraćim vijekom trajanja, gomilajući sve veći otpad pod površinom zemlje, u morima i oceanima, te onečišćujući biosferu. Tako narušavamo stanje u litosferi, hidrosferi, atmosferi, biosferi Zemlje. Hrvatska je jedna od zemalja koja nije razumjela taj problem jer i dalje forsira materijalizam, svjetstvari, a ne život.

Ipak, gradi se sve više centara za zbrinjavanje otpada?

- Da, ali ono što stvarno radimo nešto je drugo. Uglavnom zakopavamo smeće u zemlju ili ga bacamo u more. To je pasja strategija. To nije rješavanje pitanja otpada, nego njegovo skrivanje. Svi mi pomalo sudjelujemo u prešućivanju tog rastućeg problema koji će se prelomi preko leda budućih generacija.

“I ovogodišnja turistička sezona sigurno će dobro završiti za strane hotele, a pitanje je kako će završiti za nas. Naši ljudi imaju sve ograničeniji pristup u jadranske hotele, jer njihove visoke cijene mogu platiti samo stranci.”

Prema studiji časopisa Marine Pollution Bulletin, Jadransko more pripada najonečišćenijim dijelovima Sredozemlja. Mislite li da šira javnost nije svjesna razmjera onečišćenja?

- Nije, ni približno. Prošle godine video sam satelitske snimke Sredozemlja, pa i Jadrana. Ono što sam video je zastrašujuće, kad je riječ o otpadu nagomilanom u moru. O detaljima ne bih govorio jer će me netko prozvati da ugropavam turističku sezonu.

Međutim, država je zaokupljena punjenjem proračuna PDV-om, osobito od turizma, jer bez tog prihoda ne može normalno funkcionirati?

- Nemam ništa protiv toga. Međutim, još prije nekoliko desetljeća znanstveno sam utvrdio da su troškovi orientacije na masovni turizam višestruko veći od prihoda. Nijedan od ministara ne govori o problemima koje takav turizam donosi. Ne govore o većem broju šumskih požara, preopterećenosti naše prometne i komunalne infrastrukture u obalnom pojusu i sličnome. Sve to prešućujemo.

Privatni sektor

Tko ima najviše koristi od turizma?

- Uкупno 69 posto turističkog prihoda u zemlji odlazi privatnom sektoru, iznajmljivačima i hotelima, iako dugoročni troškovi padaju na leđa cijelog društva. Ostatak turističkih prihoda odlazio je državi dok nije prodala gotovo sve hotele, od Cavtata do Umaga. Pitanje je što mi, kao društvo, imamo od toga ako strani vlasnici hotela svaku večer šalju svoje prihode u inozemstvo. Hranu, opremu za hotele i ostalo također nabavljaju u inozemstvu. Turizam u Hrvatskoj sve manje je hrvatska aktivnost, a sve više aktivnost menadžera u hotelima u stranom vlasništvu. Vrhne od turizma pokupe drugi, a Hrvatskoj ostaju gomile smeća.

Kako će se dolazak turista ovog ljeta odraziti na cijene u zemlji?

- Dok životni standard hrvatskih građana pada, oko 20 milijuna

stranaca u zemlji stvorit će dodatni pritisak na cijene hrane i ubrzati inflaciju. Potražnja se silno povećava, a hrane, barem vlastite, nemamo dovoljno. Masovni turizam, očito, pogoršava i socijalno stanje u zemlji.

Znači li to da Hrvatska masovni turizam neće moći dugo podnijeti?

- Od masovnog turizma, kako sam rekao, imamo sve manje koristi, a sve veće dugoročne troškove. Ti su troškovi, ponavljam, višestruko veći od prihoda. Te troškove nitko ne zbraja. Oslanjanje hrvatskih vlasti na prihode od turizma jest tragičan pristup vodenju društva. Ozbiljni državnici ne bi smjeli dovesti narod u situaciju da ovisi o turističkim prihodima koji su nesigurni. Turizam uglavnom ovisi o drugima, ne o nama. I ovogodišnja turistička sezona sigurno će dobro završiti za strane hotele, a pitanje je kako će završiti za nas. Naši ljudi imaju sve ograničeniji pristup u jadranske hotele, jer njihove visoke cijene mogu platiti samo stranci.

Gdje je rješenje za problem otpada koji se zbog masovnog turizma dodatno pogoršava?

- Hrvatska, nažalost, ne može sam riješiti problem otpada i smeća. To je globalni problem. Došli smo na prekretnicu. Ne smijemo prednost davati materijalnim dobrima i stvaranju profita. Umjesto filozofiji materijalizma, prednost treba davati životu. Filozofija materijalizma prešuće ugrozu života. To znači da bismo trebali proizvoditi materijalna dobra s trajnjim rokom upotrebe. Moramo promijeniti odnos prema životnom prostoru koji smo naslijedili. Ne smijemo biti tako sebični i neodgovorni prema budućim generacijama. Masovni turizam i težnja za što većom zaradom i PDV-om ne može biti rješenje za hrvatski narod, kao subjekta kulture i kao dijela Europe koji je odgovoran za ono što se dogada na njegovom prostoru. Začaćem se za filozofiju dematerijalizacije civilizacije u svijetu, Europsi i Hrvatskoj. U suprotnom, ugušit ćemo se u vlastitom smeću. Zbog intenziteta ugroze Jadrana zalažem se za višu razinu obvezu Evrope spram brige o zaštitu Jadranskog mora kao zatvorenog mora.

“Dok životni standard hrvatskih građana pada, oko 20 milijuna stranaca u zemlji stvorit će dodatni pritisak na cijene hrane i ubrzati inflaciju. Masovni turizam, očito, pogoršava i socijalno stanje u zemlji”